РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 2 (43)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2010

ББК 74.20
О - 59
УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379
Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.
Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2 (43). — Рівне: РДГУ, 2010. — 116 с.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:
Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).
Заступник головного редактора:
Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);
Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);
Карпенчук Світлана Григорівна –доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);
Малафіїк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);
Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);
Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет "Острозька Академія");
Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);
Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);
Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);
Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 29. 10. 2010 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: *33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет*

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7. © Рівненський державний гуманітарний університет, 2010

maniacal, disforic, dead faint, ammentive, delirios, catatonic, state of unconsciousness, psycho-motoring excitation, state of hearing hallucinations, state of memory deceases.

УДК [159.922.73:159.922.1]:316.48 **Л.М. НАЗАРЕЦЬ**

ПОСЕРЕДНИЦТВО ПСИХОЛОГА У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ

Резюме. *У статті висвітлено причини виникнення сімейних конфліктів типу «батьки – діти» та запропоновано конструктивні шляхи їх вирішення.*

Ключові слова: *сімейне виховання, типи порушень сімейного виховання, сімейні конфлікти, засоби вирішення конфліктів.*

Постановка проблеми. Проблема взаємин між поколіннями, або як кажуть конфлікт поколінь, існувала за всіх часів. У кожний період зміст проблеми, гострота протиріч, форми конфліктної взаємодії мали особливий конкретно-історичний характер і формували свої соціальні норми відносин між поколіннями.

Традиційно головним інститутом виховання є сім'я, родина. Те, що дитина здобуває в родині у дитячі роки, вона зберігає протягом усього наступного життя. Важливість родини як інституту виховання обумовлена тим, що в ній дитина знаходиться протягом значної частини свого життя. У сім'ї закладаються основи особистості дитини, вона одержує перший життєвий досвід, робить перші спостереження й вчиться як поводитися в різних ситуаціях.

Економічні труднощі, які переживають держава та безпосередньо сім'ї, поставили під загрозу інтелектуальний і моральний потенціал родини. Основний свій час батьки витрачають на пошуки засобів для виживання (коштів, продуктів харчування тощо), а не на духовне формування і розвиток дітей. У багатьох сучасних сім'ях спостерігається значна ціннісна дезорієнтація, коли на перше місце висувається ідея збагачення, батьки прагнуть виховувати в дітей прагматизм, раціональність. Детермінантами поведінки старших щодо дітей стали комерція, маніпулювання. Такі крайнощі призводять до відчуження дітей від батьків, встановлення між ними формально-ділових стосунків (зроби, прибери, принеси, мовчи) з відповідними реакціями – санкціями за порушення вимоги, що сприяє ще більшому загостренню одвічної проблеми батьків і дітей. Усе це актуалізує потребу вивчення проблеми взаємин батьків і дітей, розробки і визначення шляхів подолання асоціальних тенденцій у сім'ї і суспільстві.

Метою дослідження є здійснення теоретичного аналізу шляхів конструктивного вирішення проблеми конфліктної взаємодії батьків і дітей.

Розв'язанню проблеми взаємин людей та умов їх гуманізації присвячено дослідження сучасних філософів, психологів, педагогів, соціологів, зокрема теоретико-методологічні засади сформульовано у працях Г.С.Батищева, О.О.Бодальова, Л.А.Венгера, М.С.Кагана, Г.С.Костюка, В.М.М'ясищева; суб'єкт-суб'єктний, особистісно орієнтований підхід до виховання висвітлено в роботах І.Д.Беха, А.М.Богуш, О.В.Запорожця, І.С.Кона, О.М.Леонтьєва, Н.Ю.Максимової; вплив внутрішньосімейних взаємин на розвиток та формування дитячої особистості розкрито в працях О.І.Вишневського, М.М.Володкевича, О.В.Духновича, В.П.Кравця, Я.А.Мамонтова, М.Г.Стельмаховича, Я.Ф.Чепіги; сутність і закономірності взаємодії батьків і дітей у сучасних умовах стали предметом наукових пошуків Т.Ф.Алєксєєнко, К.О.Журби, Т.В.Кравченко, Л.В.Повалій, В.Г.Постового, О.Л.Хромової. Проблемі виховання культури взаємин батьків і дітей також присвятили свої дослідження зарубіжні психологи і педагоги (А.Адлер, Е.Берн, С.Гудман, П.Дюрінг. А.Жирар, М.Земська, К.Леві-Строс, К.Флейк-Хобсон). Проведені дослідження засвідчують наявність прямого зв'язку між позицією батьків у взаєминах із дитиною, емоційністю їхніх міжособистісних взаємин, стилем виховання, добором виховних засобів і прийомів та рівнем соціального розвитку дитячої особистості.

Сучасні дослідження показують, що головними факторами у конфлікті поколінь є такі, як зниження соціального статусу людей похилого віку; зміна характеру праці в індустріальному суспільстві в результаті прискорення темпів науково-технічного прогресу; знецінювання молоддю накопиченого досвіду старших поколінь; поширення негласної державної політики відсторонення від роботи людей, що досягли пенсійного віку тощо.

Порушення сімейного виховання у психології розглядають як стійке поєднання певних рис виховання, яке призводить до негативних наслідків у розвитку особистості дитини. Відповідно виділяється низка критеріїв, серед яких: рівень протекції; ступінь задоволення потреб; рівень вимогливості до дитини. Поєднання таких рис утворює певний тип порушення сімейного виховання, зокрема, потуральна гіперпротекція характерна для потурального стилю, домінуюча гіперпротекція – для авторитарного і ліберального стилів тощо.

Частими причинами аномалії у вихованні дітей стають порушення подружжям етики взаємин, а також неоднозначність розуміння ними сімейних ролей: чоловіка, дружини, господаря, господині, голови сім'ї, вимог, які подружжя ставить один до одного.

Ще однією проблемою є те, що сучасні молоді батьки не мають єдиної стратегії виховання дітей у сім'ї. Вони прагнуть, щоб їхня дитина якомога раніше почала займатися музикою або танцями, вивчати іноземні мови тощо. Зазвичай батьки самі вирішують, що дитині цікаво, а що ні, чим вона повинна займатись і чого навчатися. З боку дорослих повсякчас відбувається тиск, суть якого виявляється у вимогах обов'язкового успіху, або в очікуванні на нього. Така позиція батьків породжує чисельні психолого-педагогічні проблеми [2].

Подружні конфлікти підвищують ризик виникнення і закріплення асоціальної поведінки у дітей. Зокрема, ризик зародження дитячої агресії й асоціальної поведінки в розлучених сім'ях в основному опосередковується батьківськими конфліктами, а не фактором розірвання шлюбу. Фізична агресія й насилля у відносинах подружжя, як особливо тяжкі форми подружнього конфлікту, стають сильним фактором ризику розвитку в дітей нетерпимості до інших, виникнення необґрунтованих агресивних спалахів чи стійкої агресивності по відношенню до оточення, закріплення асоціальної поведінки.

Серед причин, які обумовлюють конфліктність взаємин людей, на думку психологів, важливе значення мають:

- характер внутрішньосімейних відносин: у гармонічній родині встановлюється рухлива рівновага, формується почуття «Ми», члени родини здатні розв'язувати протиріччя, у той час як дисгармонійна родина

характеризується конфліктною взаємодією її членів. Рівень психологічного напруження в такій родині має тенденцію до наростання і може призводити до невротичних реакцій її членів, виникнення почуття постійного занепокоєння в дітей;

- деструктивність сімейного виховання: проявляється в розбіжностях членів родини щодо питань виховання; суперечливості, непослідовності, опіці і заборонах з боку батьків, підвищенні вимог до дітей, застосування погроз, осудів;
- особистісні фактори: сприяють виникненню конфліктів між батьками і дітьми. При цьому для батьків характерні консервативний спосіб мислення, прихильність до застарілих правил поведінки і шкідливих звичок, авторитарність суджень, ортодоксальність переконань; дітям, у свою чергу, притаманні: низька успішність, порушення правил поведінки, ігнорування рекомендацій батьків, а також неслухняність, упертість, егоїзм і егоцентризм, самовпевненість, лінощі тощо;
- вікові кризи дітей (перехідний період від одного етапу дитячого розвитку до іншого). У цей період діти стають неслухняними, примхливими, дратівливими. Вони часто вступають у конфлікти з оточенням, особливо з батьками. Відповідно до періодизації розвитку дитини в онтогенезі існує певна стратегія її виховання [1].

Важливим є питання попередження конфліктів. Попередити конфлікт означає завчасно збагнути можливість його виникнення та усунути причину. Для цього потрібно пам'ятати, що людина, як правило, конфліктує в суб'єктивно значимій для себе ситуації, з якої не бачить іншого виходу. Щоб запобігти цьому, необхідно зрозуміти, чому дана ситуація є такою важливою для цієї людини, чому вона викликає такі переживання.

Найбільш типова форма ексцесів, що сигналізують про конфлікт, - взаємна лайка, яка сама себе живить: різке слово викликає грубість у відповідь, докір – стимулює відповідну реакцію, але вже на більш експресивному рівні. Щоб не втягнутись у конфліктну ситуацію, слід бути підкреслено спокійним: триматися упевнено, говорити стримано і владно, уникати багатослів'я, дивитися співрозмовнику в очі. Надто емоційна реакція є демонстрацією слабкості та невпевненості у своїй правоті.

Конфлікти можуть розв'язуватися як у результаті прийняття та реалізації системи заходів цілеспрямованого впливу на обидві конфліктуючі сторони, так і шляхом самоплинного перебігу, коли учасники чи треті особи не вживають для регулювання процесу ніяких зусиль (наприклад, виникнення нової напруженої ситуації, внаслідок чого попередні переживання стають не настільки значущими).

Психологи пропонують такі напрямки профілактики конфліктів батьків з дітьми:

- підвищення педагогічної культури батьків, що дозволяє враховувати вікові психологічні особливості дітей, їх емоційні стани;
- організація родини на колективних засадах: спільна мета, визначені трудові обов'язки, традиції взаємодопомоги, спільні захоплення є основою виявлення і розв'язання протиріч;
- підкріплення словесних вимог власною поведінкою;
- інтерес до внутрішнього світу дітей [5].

Дотримання принципів сімейного виховання дітей допомагає створити атмосферу емоційної захищеності дитини, привчити її поважати інших, зрозуміти батькам емоційні і фізичні особливості різних періодів дитинства і добирати засоби виховання до індивідуальних потреб своїх дітей. Виділяють такі головні принципи сімейного виховання:

- дитина повинна знати, чого хочуть від неї батьки, що в її поведінці їх задовольняє, а що ні. Претензії батьків слід аргументувати цими вимогами;
- не можна карати дитину за те, чого вона не знала. Відповідальність дітей за вчинки має базуватися на їх розумінні скоєного;
- перш ніж чогось вимагати від дитини, треба впевнитися, що вона на це здатна;
- не можна карати дитину за поведінку, в якій немає злісної непокори. Треба відрізняти дитячу безпорадність і злісну непокору;
- щоразу після влагодження конфлікту дитину необхідно пригорнути і приголубити, показати їй свою любов;
- у стосунках з дітьми потрібно керуватися любов'ю;
- не варто принижувати гідність дитини фізичними покараннями. Вони порушують її права як члена сім'ї і суспільства, свідчать про безсилля батьків як вихователів [3].

Існують досить прості, але ефективні правила поведінки щодо попередження конфліктних ситуацій, а саме:

- при поганому настрої чи в момент роздратування обмежте спілкування;
- якщо відчуваєте, що зустріч із людиною чи ситуація можуть викликати у вас роздратування, завчасно підготуйтесь до такого контакту;
- керуйтеся здоровим глуздом і завжди обирайте розумну лінію поведінки;
- ваші слова та дії мають бути правомірними і зрозумілими;
- не прагніть принизити співрозмовника, оскільки в цьому випадку дуже велика ймовірність отримати зворотну реакцію;
- не вимагайте беззаперечного виконання ваших вказівок від осіб, що перебувають у надзвичайних психічних станах (нервове збудження, сильні емоції та ін.), спочатку дайте їм час заспокоїтися, а вже потім викладайте свої вимоги;
- не наполягайте на тому, чого людина безумовно не може виконати [4].

Попередження розвитку і накопичення відмінностей у оцінках, поглядах, цілях конфліктуючих сторін доцільне на ранніх стадіях розвитку конфлікту, коли протиборство виявляється ще не відкрито, а в непрямій, завуальованій формі. Коли протиборство вже є очевидним, а кожна сторона прагне навести аргументи на свій захист, учасників конфлікту слід спонукати до стратегії переговорів, доцільно розкласти конфлікт на складові, що дозволить знайти елементи збігу оцінок чи перспективної мети. Спочатку згода досягається лише у найбільш загальних чи навіть зовсім часткових моментах, які не є принциповими та болючими для учасників конфлікту, а потім домовленість учасників поширюється і на інші більш важливі питання. Переведення конфлікту з емоційного на інтелектуальний рівень виявляється у забороні нетактовних нападок, образ, погроз із метою подолання надмірного збудження сторін та регулювання їх взаємовідносин. Це має здійснюватися

спокійним голосом, без упередженості; підкреслюється незначність приводу, через який виник конфлікт та необхідність його вирішення, робиться спроба переключити увагу учасників на інші аспекти діяльності, не пов'язані з предметом загострення стосунків між ними. Трансформація мотивів протиборства у мотиви пошуку згоди здійснюється за допомогою роз'яснення небажаних наслідків конфлікту для його учасників та оточення, аморальності боротьби заради задоволення власних егоїстичних інтересів. Зміна позиції та пошук згоди не є проявом слабкості чи поразки, це нормальний шлях регулювання взаємостосунків між людьми.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити **висновки**, що зростання психологічного напруження, збільшення кількості стресових ситуацій деструктивно впливає на зміст і характер батьківсько-дитячих взаємин. Відсутність системності та послідовності у сімейному вихованні призводить до неповноцінного спілкування дорослих і дітей, його змістового збіднення, нехтування нормами моралі. В основі виховної діяльності дорослих необхідно керуватися принципами любові і вимогливості, розумної міри відповідальності і самоконтролю для кожного віку, батьківського керування без зайвого тиску, поваги до особистості і людської гідності дитини, реальних вимог і спокійної послідовності при їх виконанні, справедливого використання стимулів і покарань. Для попередження і вирішення конфліктів доцільно дотримуватися певної послідовності психологічно оптимальних дій з урахуванням конкретної ситуації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандурка А.М., Друзь В.А. Конфликтология. – Харьков, 1997.
2. Бех І.Д. Виховання особистості. У 2-х кн.. – К., 2003.
3. Власова О.І. Педагогічна психологія. – К., 2005.
4. Ішмуратов К.І. Конфлікт і згода. – К., 1996.
5. Скотт Д.Г. Конфликты : пути их преодоления. – К., 1991.

Резюме. *В статье анализируются причины возникновения семейных конфликтов типа «родители – дети» и рассматриваются эффективные способы их разрешения.*

Summary. *The article analyzes the causes of family conflict such as "parents - children" and are considered efficient ways of resolving them.*

УДК 19.00.07 **О.В. НЕСТЕРУК-ВОЛОДИМИРЕЦЬ**

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ПОЗАШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ НОВОГО ТИПУ – ПАЛАЦІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ М. РІВНОГО

Резюме. *У статті визначаються теоретичні та практичні засади психологічного супроводу профільного навчання у позашкільному закладі. На основі підходу особистісної самоактуалізації проаналізовано основні засади психологічного супроводу профілізації учнів, визначено комплекс психодіагностичних, корекційно-розвивальних, просвітницьких методів щодо оптимізації процесів профілізації у навчально-виховній діяльності.*

Ключові слова: *психологічний супровід, профільне навчання, самоактуалізація, особистість вихованця, позашкільна освіта.*

Постановка проблеми. У межах існуючої парадигми української освіти проблемам розвитку особистості та її самореалізації приділяється неабияке місце і значення. В полі зору прогресивної педагогічної думки – внутрішня сутність людини, її соціальні прагнення, право бути собою – це все те, що зазвичай не входило в межі традиційних педагогічних цінностей і розвивалося стихійно.

Індивідуальність як концентроване втілення людської сутності, унікальна й духовно самовизначена особистість, яка усвідомлює та практично реалізує свою місію в різних видах і сферах соціально-культурної практики – стратегічна мета сучасної позашкільної освіти України. Самореалізація як процес, пов'язана з багатьма іншими «само»-процесами: самопізнанням, самовизначенням, самовихованням, самоактуалізацією, самозбагаченням, самозміцненням та ін. Всі ці процеси є взаємозалежними, але на різних етапах людського життя набувають неоднакового значення.

Актуальність окресленої проблеми, передусім, – в зазначених особливостях, які зумовлюють необхідність формування здатності особистості людини до самореалізації та самоактуалізації. Однак слід зазначити, що в сучасному вузькоспеціалізованому суспільстві ефективна самореалізація й можливість самоактуалізації людини є можливими лише в певній профільній діяльності.

Саме тому метою статті є визначення практичних і методичних засад психолого-педагогічного супроводу профілізації учнів позашкільного навчального закладу.

З урахуванням даного підходу особистість дитини, яка навчається в позашкільному закладі, розглядається не як засіб реалізації навчальних програм, а як суб'єкт власного розвитку. Дослідження цієї проблеми дозволяє стверджувати, що її розв'язання можна досягнути в сфері інноваційної діяльності позашкільного закладу нового типу, яким є Палац дітей та молоді м. Рівного.

Модернізація сучасної системи освіти тісно пов'язана з оптимізацією та подальшою стабілізацією системи позашкільної освіти. Ця освітня галузь має свою власну, не дубльовану іншими освітніми напрямками специфіку роботи, що полягає в розвиткові індивідуальних, як спеціальних, так і загальних здібностей підростаючої дитини, а також в створенні для неї можливостей поступового й гармонійного входження у відповідний до цих здібностей простір людської діяльності.

Слід зазначити, що особливість роботи позашкільного закладу витікає, в першу чергу, з того факту, що основним контингентом його діяльності є обдаровані діти, яки приходять навчатися на добровільній основі у неформальних умовах. Тобто, особистість дитини, до моменту початку навчання у позашкільному закладі, вже повинна мати достатній рівень сформованості пізнавальних, творчих і навчальних мотивів та виявляти неабияку схильність до самореалізації у творчій діяльності.

З М І С Т

Від редакції ... 3
Ямницький В.М., Литвиненко С.А. Ігротерапія як засіб психологічної допомоги дітям і підліткам ... 4
Павелків Р.В. Проблема пошуку та впровадження інноваційних психолого-педагогічних технологій розвитку особистості в освітніх закладах ... 6
Воробйов А.М. Психологія перфекціонізму ... 9
Артемова О.І. Проблеми психологічного супроводу дезадаптованих учнів загальноосвітньої школи ... 12
Бабак К.В. Професійний розвиток особистості як психологічна проблема. ... 14
Безлюдна В.І. Народження другої дитини як фактор розвитку материнської сфери ... 16
Бучко В.Б. Проблеми надання психологічної допомоги засудженним до позбавлення волі ... 18
Главінська О.Д. Проблема професійної самосвідомості та самоствердження у юнацькому віці ... 21
Демчук О.О. Психологічні закономірності організації професійного самовиховання майбутніх педагогів ... 23
Демянюк О.Б. Інтегративний підхід уконтексті психологічної допомоги особистості ... 26
Джеджера К.В. Цінності як смислова основа подолання особистісних комунікативних труднощів ... 28
Дружиніна І.А. До питання вивчення феномену ідентичності у сучасній психологічній науці ... 31
Жигайло О.О. Особливості розвитку свідомості та самосвідомості молодших школярів ... 34
Ілляш С.Д. Психологічні аспекти розвитку професійного саморозуміння майбутніх педагогів ... 36
Кириченко Н.А. Психологічні особливості цілетворення та цілепокладання ... 39
Корчакова Н.В. Вплив особистісних характеристик на формування рольової поведінки у сфері батьківства ... 43
Кравчук М.М. Проблеми впливу небезпечних ситуацій на формування життєвих перспектив підлітків з девіантною поведінкою ... 45
Кулаков Р.С. Мотиваційні чинники професійного самовизначення у ранньому юнацькому віці ... 48
Лисяк О.М. Проблема внутрішньої конфліктності ціннісно-смислової сфери особистості ... 51
Маркович О.В. Психотерапевтична роль медичної сестри при спілкуванні з пацієнтами ... 54
Матейко Н.М. Особливості надання психологічної допомоги школярам, які проживають на екологічно несприятливих територіях ... 57
Мельник І.Я. Просоціальна поведінка як складова соціальної компетентності ... 60
Михальчук Н.О., Івашкевич Е.З. Організаційні основи догляду за психічнохворими в умовах стаціонарного лікування ... 63
Назарець Л.М. Посередництво психолога у вирішенні проблеми взаємодії батьків і дітей ... 67
Нестерук-Володимирець О.В. Психологічний супровід профільного навчання в позашкільному закладі нового типу – палаці дітей та молоді м. Рівного ... 69
Ніколайчук Г.І., Ніколайчук І.О. Проблема розуміння художнього тексту студентами вищої школи ... 73
Павелків В.Р. Особливості психодіагностики відхильної поведінки підлітків ... 75
Палагнюк В.В. Теоретичні засади психологічної допомоги в процесі професійної адаптації викладача-початківця ВНЗ ... 77
Пивоварчук Т.О. Психологічні особливості інтенсивного розвитку комунікативних здібностей студентів у процесі ивчення іноземної мови ... 79
Рибак В.А. Психологічні засади формування самоставлення студентів з особливими потребами ... 82
Косарєва О.І., Рудь Г.В. Особливості прояву механізмів психологічного захисту в підлітковому віці ... 84
Савуляк В.О. Корпоративна культура як чинник особистісного зростання працівників організації ... 87
Садова І.І. Соціально-психологічні проблеми сімей, пов'язані з вихованням дітей з особливими потребами у контексті загальної ситуації в Україні ... 89
Созонюк О.С. Концептуальні засади коучингу як форми психологічної допомоги ... 92
Сторож О.В. Психологічні особливості творчої соціалізації особистості на етапі ранньої юності ... 95
Хомич І.С. Самовідношення у молодшому шкільному віці ... 98
Цуканова М.С. Соціально - психологічна допомога та реабілітація бездоглядним і безпритульним дітям у притулку ... 100
Чала Ю.М. Проблема розвитку особистісного досвіду психолога під час тренінгової роботи та шляхи її розв'язання ... 103
Череп В.Ю. Психологічний супровід молодої сім'ї з первістком: основні напрямки ... 106
Шмига А.І. Недоліки організаційної культури як одна з причин професійного «вигоряння», превентивні методи та шляхи подолання ... 108
Відомості про авторів ... 112

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 2 (43)

Свідоцтво про державну реєстрацію: Серія РВ № 540/93-Р від 03.11.2009 р.

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника Воробйов А.М.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 22.10.2010 р. Підписано до друку 29.10.2010 р.
Формат 60х84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різографічний.
Ум. друк. арк. 29,14. Обл. вид. арк. 29,14. Замовлення № 84/1 Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2 (43). — Рівне: РДГУ, 2010. — 116 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379 **ББК 74.20**